

Mathias Klang: Riv demokratin!

I Sverige, som i många andra länder, är demokrati som bäst om du är en vit vävlönad heterosexuell man. Trots att vi tror på det demokratiska idealet så finns alltid grupper som vinner i en demokrati samt grupper som förlorar. Trots vår tro på folkstyret är det inte svårt att se hur vissa folk styr mer, eller har mer inflytande, än andra. Demokrati har aldrig varit demokratisk. Redan i Aten (demokratins vagga), trots att man definierade deras styre som ett demokratiskt folkstyre, var det endast en tredjedel av befolkningen som fick vara med i folkstyret. Endast infödda Atenska män fick styra. Kvinnor, slavar eller invandrare gör er inga besvär.

Demokratins ideal har i verklighet alltid tuktats av demokratins begränsningar. Begränsningarna finns i tankar som uttrycker att ett verkligt folkstyre är, på grund av informationsflöde mellan individer, för långsam. Ett verkligt folkstyre är, på grund av kommunikationsbehovet mellan grupper, för komplicerad. Hur skulle det vara om alla fick vara med och bestämma? Alla människor skulle behöva få tillgång till all information för att sedan väga ihop allt för att fatta beslut. Det har tidigare argumenterats att detta skulle vara för tidskrävande, för dyrt och för komplext för att kunna driva politik. Inom detta finns även en underliggande ideologi att vanliga människor inte klarar att fatta de komplexa beslut som behövs. Idéer som dessa har gjort att vi har nästan accepterat demokratins begränsningar som oöverstigligen, eviga naturlagar med motiveringen att alternativet skulle vara ogenomförbart och otänkbart. Därför är vår direkta inblandning i folkstyre begränsad till en kort period varje valår. Det som händer före och efter har vi ingen påverkan på.

Men stämmer detta? Är inte de första av dessa begränsningar snarare tekniska frågor och den sista mer en fråga om förmynderi. Vad betyder tekniska frågor i detta sammanhang? Vad har teknologi med demokrati att göra?

Den vanligaste ursäkten varför alla inte kan vara med och diskutera samt utveckla beslutsunderlag i en demokrati är att det inte är praktiskt möjligt eller tekniskt genomförbart. Detta är kanske sant i en analog värld där telefoner var sladdbundna, brev bars fysiskt tvär över landet och möten krävde att människor delade samma geografiska tid och rum.

Men sedan länge tillhör vi i västvärlden en digital värld där inga av dessa sanningar kvarstår. Staten har varit snabb att greppa detta när det är till dess fördel. Vi kan hitta information på statens hemsidor, vi kan deklarerera via SMS och man kan ansöka om studielån online. Staten hyllar alla dessa landvinningar som steg i demokratins tjänst. Men egentligen handlar inte detta om demokrati. Det handlar om statens förmåga att sänka sina driftkostnader genom utnyttjandet av teknologi.

Demokrati handlar om deltagande, demokrati handlar om folkets makt. Men för att demokrati skall kunna stödjas måste makthavare acceptera att deras kommunikationsmonopol håller på att ta slut. Folket har alltid velat vara med – nu med teknologins hjälp kan folket vara med. Problemet är att organisationer med makt släpper ogärna ifrån sig makten enbart för att någon ber snällt.

Stater måste börja lita på folket och börja släppa in folket i maktens rum. Oroa er inte – alla som vill får plats i virtuella rum. För att åstadkomma detta måste makthavaren tillåta folket att använda sig av teknologin som de själva vill. De försök till reglering av teknologi som finns

brukar sluta olyckligt för demokrati. När staten ändrade lagar för att förhindra fildelning, eller skydda integriteten, eller stärka yttrandefrihet online så minskade demokratin en bit för varje gång.

Det handlar om de demokratiska effekterna av teknologireglering. Det handlar om att de som reglerar måste acceptera att teknologianvändare gör icke-konventionella saker med sin teknologi. Det handlar om att inse att när vi reglerar teknologi reglerar vi samtidigt demokrati. På grund av detta måste alla vara delaktiga i hur teknologi regleras – det är inte en fråga för experter, det är frågor av vikt för alla.

Vad betyder allt detta?

Det handlar om informationsteknologi, men vi börjar med ett mer konkret exempel först. Riksdagens entré är byggd med trappsteg, höga tunga portar samt maktsymboler i granit. En sådan ingång ger ett visuellt imponerande intryck men den förhindrar olika grupper att ta sig in. Ingången skapar en fysisk och mental barriär som kräver fysiskt och ibland mentalt mod att korsa. Utseendet och barriären formades av beställaren och arkitekten med deras bild av användning och användare. Byggnaden är ett exempel på omedveten diskriminering förankrad i sten som vi idag försöker att anpassa och överbygga.

Idag lär sig arkitekter att det är fel att bygga utan användaren i fokus eftersom det innebär att förringa människan och de demokratiska ideal vi hyllar. Samtidigt pågår ett allvarligt byggande utan hänsyn till användaren. Ett byggande som kommer att vara svårt att anpassa och överbygga. Ett byggande som kommer att skada och utesluta, isolera och segregera.

Detta byggande sker inte i sten, utan med ettor och nollor. Det handlar om förändringar i basen för vår kommunikationsteknologi. Detta teknikskifte möjliggör nya kommunikationsformer. Idag ser vi en ny våg av kommunikationsmöjligheter: från SMS till bloggar. Nya sätt för alla att aktivt delta i vårt demokratiska samhälle. Tänk bara på hur Maria Borelius-affären avslöjades av en politisk sinnad bloggare. De etablerade medierna har svårt att hinna med, de försöker hävda att de är kvalitativt bättre än amatörer – men trots detta bygger mer och mer innehåll i traditionell media på idéer, observationer och analyser från just bloggande amatörer.

Fram till Internet och digitaliseringen var tillgången till den demokratiska debatten begränsad. Medan alla hade, i teorin, demokratiska rättigheter att kommunicera begränsades dessa starkt av svårigheten att nå ut till allmänheten. Större delen av demokratins medborgare var passiva konsumenter snarare än aktiva deltagare. Detta var ingen vald preferens – det handlade om ekonomiska och juridiska begränsningar av deltagande.

Nu gör tekniska förändringar narr av gamla juridiska spärrar och nationalekonomiska beräkningar. Kommunikationskostnader, framförallt vad gäller masskommunikation sjunker. Ingen behöver äga en tidning, radiosändare eller televisionskanal. För att kommunicera med världen krävs en persondator och tillgång till Internet, eller enklare, tillgång till en uppkopplad dator på en skola eller bibliotek.

Därför förändras nu den demokratiska kommunikationen. Det är inte enbart teoretiskt möjligt för vanliga människor att kommunicera med stora grupper. Nu kan (nästan) alla delta i en demokratisk diskurs. Det största hindret var förr tillgången till media – men nu försvinner

detta hinder. Nu har demokratins användare en unik möjlighet att använda demokratin på det sätt som det var tänkt.

Genom att tillämpa våra rättigheter till kommunikation skapas en större diskussionsplattform där agendan inte kan styras av de mindre grupper som kontrollerar mediautbudet.

Vad händer, om det händer?

Vad tror ni händer om vi alla börjar sätta demokratin på prov? Att vi prövar våra gränser? Att vi inte nöjer oss med vad som är teoretiskt möjligt men utnyttjar teknologin för att hitta den demokratiska delaktighetens gränser?

De reaktioner vi har upplevt fram till nu visar ingen större förståelse eller intresse av makthavare att inse teknikens betydelse eller någon vilja att släppa in människor i de offentliga rummen. Det som sker är ett omdefinierande av de rättigheter som vi alla trodde oss kunna lita på. Rättigheter som mötesfrihet, tryckfrihet eller yttrandefrihet är inte så breda som teknologin tillåter. Vi har en abstrakt vision om frihet som vi strävar efter men när vi får en teknisk infrastruktur som tillåter att vi bygger realitet av abstraktionen – då naggas friheten i kanten.

Det som definierar demokrati är alltså inte de demokratiska teorier som vi alla hyllar men den fysiska verklighet som begränsar vårt handlande. Ta bort dessa tekniska spärrar så inträffar en snabb begränsning av de teoretiska gränserna för det som är tillåtet. Det är som att tävla med någon som fuskar. Någon som ändrar reglerna under tävlingens gång så fort det ser ut som om fördelen hamnar någon annanstans.

Detta innebär att vi idag hycklar med demokrati. Vi använder det som ett slagord utan innehåll. Men om människor använder sig av sin teknologi på rätt sätt kan de åter vinna tillbaka den demokratiska teorin och bygga en makt som kommer från folket.